

വെളിച്ചം റമദാൻ 2022

വെളിച്ചം സൗദി ഓൺലൈൻ വുൾആൻ പഠന പദ്ധതി

റമദാൻ 5

സുറത്തു - അപ്പൂർ

ആയത്ത് 29 മുതൽ 49വരെ

Velicham Online

 velichamonline.islahiweb.org
velichamsaudionline.com

സൗദി ഇന്ത്യൻ ഇസ്ലാഹി സെന്റർ

 facebook.com/velichamsaudionline youtube.com/velichamsaudionline

വിഭാഗം- 2

﴿29﴾ ആകയാൽ, (നബിയേ) നീ ഓർമ്മിപ്പിക്കുക ഉൽബോധനം ചെയ്യുക. എന്നാൽ, നിന്റെ റബ്ബിന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ട് നീ ഒരു പ്രശ്നക്കാരനുമല്ല, ഭ്രാന്തനുമല്ല.

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ

بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ﴿n﴾

﴿29﴾ ആകയാൽ നീ ഓർമ്മിപ്പിക്കുക, ഉപദേശിക്കുക فَمَا أَنْتَ എന്നാൽ നീ അല്ല بِكَاهِنٍ നിന്റെ റബ്ബിന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ട് പ്രശ്നക്കാരൻ وَلَا مَجْنُونٍ ഭ്രാന്തനുമല്ല

സ്ഥിതിഗതികളുടെ യാഥാർത്ഥ്യം മുകളിൽ വിവരിച്ചതാണ്. എന്നിരിക്കെ, സത്യനിഷേധികളുടെ ആരോപണങ്ങളുടെയും പരസ്പരവിരുദ്ധങ്ങളായ പ്രസ്താവനകളുടെയും നേരെ കണ്ണടച്ചുകൊണ്ട് സത്യപ്രബോധനം തുടർന്നുകൊള്ളുവാനും അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ട് അവയിൽ നിന്നെല്ലാം നബി ﷺ പരിശുദ്ധനാണെന്ന് സമാധാനിച്ചുകൊള്ളുവാനും അല്ലാഹു തിരുമേനിയെ ഉപദേശിക്കുകയാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ ഏകത്വം, നബി ﷺ യുടെ പ്രവാചകത്വം, പരലോകജീവിതം എന്നീ മൂന്ന് വിഷയങ്ങളാണല്ലോ അവിശ്വാസികളെ ഏറ്റവും അരിശം കൊള്ളിക്കുന്ന മൗലികപ്രധാനമായ വിഷയങ്ങൾ. ഇവയെ സംബന്ധിച്ചാണ് ശത്രുക്കളിൽനിന്ന് പ്രകടമാകാനുള്ള പേക്കുത്തുകളധികവും. അവയിൽ പലതും എടുത്തുദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് അടുത്ത കുറെ വചനങ്ങളിൽ അല്ലാഹു അവർക്ക് കനത്ത താക്കീതുകൾ നൽകുകയും, അവരെ വെല്ലുവിളിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മർക്കടമുഷ്ടിയും, ധിക്കാരമനഃസ്ഥിതിയും കൈമുതലായി സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഏവരുടെയും ഹൃദയങ്ങളിലേക്ക് തുളഞ്ഞുകയറുന്ന ചോദ്യങ്ങൾ! വീണ്ടുവിചാരമുള്ളവരെ രോമാഞ്ചം കൊള്ളിക്കുന്ന വാചകങ്ങൾ! ചിന്താശക്തിയുള്ളവരെ ഇരുത്തിച്ചിന്തിപ്പിക്കുന്ന പ്രസ്താവനകൾ! അല്ലാഹു ചോദിക്കുന്നു:-

﴿30﴾ അതല്ല, അവർ പറയുന്നുവോ: (അവൻ) ഒരു കവിയാണ്; അവനിൽ കാല (വിപ)ത്തിന്റെ ആശങ്ക (ബാധിക്കുന്നത്) നമുക്ക് കാത്തിരിക്കാം എന്ന്?!

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرْتِّصُ بِهِ رَبِّ

الْمَنُونِ ﴿r﴾

(31) പറയുക: നിങ്ങൾ കാത്തിരുന്നുകൊള്ളുവിൻ!- എന്നാൽ നിശ്ചയമായും ഞാനും നിങ്ങളോടൊപ്പം കാത്തിരിക്കുന്നവരിൽ പെട്ടവനാണ്.

قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِّنَ

الْمُتَرَبِّصِينَ ﴿٣١﴾

(30) **أَمْ** അതല്ല, അഥവാ, അല്ലെങ്കിൽ, ഒരു പക്ഷേ (ആണോ) **يَقُولُونَ** അവർ പറയുന്നു (വോ) **كَاذِبِينَ** കവിയാണ് (എന്ന്) **نَتَرَبِّصُ بِهِ** അവനിൽ നാം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു, നമുക്ക് കാത്തിരിക്കാം **رَبِّ** ആ ശങ്കയെ (വിപത്തിനെ) **الْمُنُونَ** കാലത്തിന്റെ, മരണത്തിന്റെ **(31)** **قُلْ** നീ പറയുക **تَرَبَّصُوا** നിങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിക്കുക (കാത്തിരിക്കുക) വിൻ **مَعَكُمْ** എന്നാൽ ഞാൻ നിങ്ങളോടൊപ്പം **الْمُتَرَبِّصِينَ** കാത്തിരിക്കുന്ന (പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന)വരിൽ പെട്ടവനാണ്.

മുഹമ്മദ് ജോൽസ്യക്കാരനാണ്, പ്രശ്നക്കാരനാണ്, ഭ്രാന്തനാണ് എന്നൊക്കെ പറയുന്ന അതേ നാവുകൾ ചിലപ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറയും: അവൻ ഒരു കവിയാണ്; ഏതെങ്കിലും കാലവിപത്തുകളിൽപെട്ടു ഏറെത്താമസിയാതെ അവന്റെ കഥ അവസാനിച്ചുകൊള്ളും; അപ്പോൾ നമുക്ക് അവനെകൊണ്ടുള്ള ശല്യവും ഇല്ലാതാകും; അതുവരെ നാം കാത്തിരിക്കുക എന്നൊക്കെ. ഇതിന് ഇങ്ങനെ മറുപടി പറയുവാൻ അല്ലാഹു നബി ﷺ യോട് പറയുന്നു; എന്റെ നാശം നിങ്ങൾ കാത്തിരിക്കുന്നതുപോലെ നിങ്ങളുടെ നാശം ഞാനും കാത്തിരിക്കുന്നു. ഇവയിൽ ഏതാണ് സംഭവിക്കുവാൻ പോകുന്നതെന്ന് നമുക്ക് കണ്ടറിയാമല്ലോ.

(32) അതല്ല, അവരുടെ ബുദ്ധികൾ അവരോട് ഇപ്രകാരം കൽപിക്കുകയാണോ?! അതല്ല, അവർ ക്രമംതെറ്റിയ (ധിക്കാരികളായ) ഒരു ജനതയാണോ?!

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَمُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ

قَوْمٌ طَاغُونَ ﴿٣٢﴾

(33) അതല്ല, അവർ പറയുന്നുവോ: അവനത് (സ്വയം കെട്ടി) പറഞ്ഞുണ്ടാക്കിയിരിക്കുകയാണ് എന്ന്?! പക്ഷേ, അവർ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. [അതാണ് ഇതിനൊക്കെ കാരണം.]

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ ۚ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ

﴿٣٣﴾

(34) എന്നാൽ, (അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ) ഇതുപോലുള്ള ഒരു വൃത്താന്തം അവർ കൊണ്ടുവരട്ടെ. അവർ സത്യവാൻമാരാണെങ്കിൽ!

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ ۚ إِن كَانُوا

صَادِقِينَ ﴿٣٤﴾

﴿32﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتَّخَذُوا كَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ وَنَسَبِهِمْ غَافِلُونَ ۗ إِنَّ الَّذِينَ يَخُفُّونَ مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَكُمْ وَأُولَٰئِكَ تُطَوَّقُونَ ۗ أَلَمْ يَكُنْ لَهُمُ الْآيَاتُ لَعَلَّ هُمْ يَنْتَبِهُونَ ﴿33﴾ أَمْ يَقُولُونَ ۙ بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَخْلُوعُونَ ۗ وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا فَاعْتَدُونَ ﴿34﴾ أَمْ يَقُولُونَ ۙ بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَخْلُوعُونَ ۗ وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا فَاعْتَدُونَ ۗ أَمْ يَقُولُونَ ۙ بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَخْلُوعُونَ ۗ وَهُمْ عَنْ آيَاتِنَا فَاعْتَدُونَ ۗ

നബി ﷺ സ്വയം കെട്ടിപ്പറയുന്നതാണ് കൂർആൻ എന്ന് അവർ വാദിക്കുന്നു വെങ്കിൽ- യഥാർത്ഥത്തിൽ അവരങ്ങിനെ വാദിക്കുന്നുണ്ട്- അതുപോലെ ഒന്ന് അവർ കൊണ്ടുവരട്ടെ. അവർ പറയുന്നത് സത്യമാണെങ്കിൽ അതൊന്ന് കാണാമല്ലോ എന്ന് അവരെ വെല്ലുവിളിക്കുകയാണ്. കൂർആൻ സമമായ ഒരു ഗ്രന്ഥം കൊണ്ടുവരുവാൻ കൂർആൻ പരസ്യമായി ഒന്നിലധികം പ്രാവശ്യം വെല്ലുവിളിക്കുകയും, അതവർക്ക് സാധ്യമല്ലെന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറയുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണല്ലോ.

﴿35﴾ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ

അതല്ല, യാതൊരു വസ്തുവും ഇല്ലാതെ, അവർ (സ്വയം അങ്ങ്) സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണോ?! അതല്ല, അവർ തന്നെയാണോ സ്രഷ്ടാക്കൾ?!

﴿35﴾ أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ

അതല്ല അവർ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ യാതൊരു വസ്തുവുമില്ലാതെ അതല്ല അവരോ സ്രഷ്ടാക്കൾ

ഏതൊരു നിരീശ്വരവാദിയെയും- അവന്ന് ബുദ്ധിയും മനഃസാക്ഷിയുമുണ്ടെങ്കിൽ- ഉത്തരം മുട്ടിക്കുന്ന ചോദ്യമാണ് ഈ വചനത്തിലുള്ളത്. മനുഷ്യന്റെ- മനുഷ്യന്റെ മാത്രമല്ല എല്ലാ വസ്തുക്കളുടെയും തന്നെ- ഉൽഭവത്തെക്കുറിച്ച് ഒരു പ്രകൃതിവാദി എത്രതന്നെ സമർത്ഥിച്ചാലും, അതിന്റെ അവസാനം അതൊരു പരമ ശൂന്യാവസ്ഥയിൽ ചെന്നുവന്നിരിക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. പരമശൂന്യതയിൽ നിന്ന് അസ്തിത്വം നൽകിയ ഒരു സൃഷ്ടികർത്താവ് അനിവാര്യമാണ് എന്ന് അവൻ സമ്മതിക്കേണ്ടിവരും. സമ്മതിക്കാത്തപക്ഷം, അത് സ്വയം ഉണ്ടായതാണെന്ന് അവൻ ശരിക്കേണ്ടിവരും. അങ്ങനെയൊന്നെങ്കിൽ ഈ ലോകത്ത് ചില വസ്തുക്കൾ പ്രകൃതിപരമായ കാര്യകാരണ ബന്ധങ്ങളാൽ രൂപം കൊണ്ടതും മറ്റ് ചിലത് യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ സ്വയം രൂപം പൂണ്ടതുമാണെന്ന് വിശേഷബുദ്ധിയുണ്ടെങ്കിൽ- അവൻ സമ്മതിക്കാതിരിക്കുവാൻ നിർവ്വാഹമില്ല.

അതോടെ പ്രകൃതിയാണ് എല്ലാറ്റിന്റെയും കർത്താവ് എന്നുള്ള അവന്റെ വാദം പൊളിയുന്നു.

(36) അതല്ല, ആകാശങ്ങളെ യും, ഭൂമിയെയും അവർ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുകയാണോ?! പക്ഷേ, (അതൊന്നുമല്ല) അവർ (ഒന്നും) ദുഃഖമായി വിശ്വസിക്കുന്നില്ല.

أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ

لَا يُوقِنُونَ ﴿٣٦﴾

(37) അതല്ല, നിന്റെ റബ്ബിന്റെ വജനകൾ അവരുടെ പക്കലാണോ?! അതല്ല, അവരാണോ അധികാരം നടത്തുന്നവർ?!

أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمْ

الْمُصَيِّرُونَ ﴿٣٧﴾

(36) അതല്ല അവർ സൃഷ്ടിച്ചുവോ **السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ** ആകാശങ്ങളും ഭൂമിയും **بَلْ** പക്ഷേ **لَا يُوقِنُونَ** അവർ ഉറപ്പിക്കുന്നില്ല, ദുഃഖമായി വിശ്വസിക്കുന്നില്ല **(37)** **أَمْ عِنْدَهُمْ** അതല്ല അവരുടെ അടുക്കലാണോ, പക്കലുണ്ടോ **خَزَائِنُ** ഭണ്ഡാരങ്ങൾ, വജനാക്കൾ **رَبِّكَ** നിന്റെ റബ്ബിന്റെ **أَمْ هُمْ** അതല്ല അവരോ, അവരാണോ **الْمُصَيِّرُونَ** അധികാരം നടത്തുന്നവർ, മികച്ച നിൽക്കുന്നവർ

ജുബൈറുബ്നു മുത്ഇം (جبير بن مطعم - رض) പറയുകയാണ്: മഗ്‌രിബ് നമസ്കാരത്തിൽ നബി ﷺ സൂ: തൂർ ഓതുന്നത് ഞാൻ കേൾക്കുകയുണ്ടായി. അവിടുന്ന് **أَمْ خَلَقُوا** എന്ന് തുടങ്ങി **المصيطرون** വരെ, (35, 36, 37 വചനങ്ങൾ) എത്തിയപ്പോൾ എന്റെ ഹൃദയം പറന്നുപോകാറായി.(ബു: മു.) അവയിലടങ്ങിയ ചോദ്യങ്ങൾ കേട്ട് അദ്ദേഹം സ്തംഭിച്ചുപോയി എന്ന് അർത്ഥം. ബദർയുദ്ധത്തിൽ ചിറപിടിക്കപ്പെട്ടവർക്ക് വേണ്ടി മോചനമൂല്യം കൊടുക്കുവാനായി മദീനയിൽ വന്നതായിരുന്നു അന്ന് ജുബൈർ (റ). അന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം പിന്നീട് വിശ്വസിക്കുവാനുള്ള ഒരു കാരണം അതായിരുന്നു. **المصيطرون** എന്ന വാക്ക് സ്വാദിന് പകരം സീൻ(ചേർത്ത്) **المصيطرون** എന്നും വായനയുണ്ട്. അർത്ഥത്തിൽ മാറ്റമില്ല.

(38) അതല്ല, തങ്ങൾക്ക് (കയറിച്ചെന്ന്) ചെവിക്കൊടുത്തു കേൾക്കാവുന്ന വല്ല കോണിയും അവർക്കുണ്ടോ?! എന്നാൽ, അവരിൽ ചെവിക്കൊടുത്തു കേൾക്കുന്നവൻ വ്യക്തമായ ഒരു (അധികൃത) ലക്ഷ്യം കൊണ്ടുവരട്ടെ!

أَمْ هُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ

مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَنٍ مُّبِينٍ ﴿٣٨﴾

﴿38﴾ **أَمْ هُمْ** അതല്ല അവർക്കുണ്ടോ **سُلَّمٌ** വല്ല കോണിയും, ഏണി **يَسْتَمْعُونَ** അവർ ചെവി (ശ്രദ്ധ) കൊടുത്തു കേൾക്കും, കേൾക്കാവുന്ന **فِيهِ** അതിൽ (കേറിക്കൊണ്ട്) **فَلَيَّاتٌ** എന്നാൽ വരട്ടെ **مُسْتَمِعُهُمْ** അവരിൽ ചെവിക്കൊടു(ത്തു കേൾ)ക്കുന്നവൻ **بِسُلْطٰنٍ** ഒരു (അധികൃതമായ) ലക്ഷ്യവും കൊണ്ട്, രേഖയുമായി **مُسَيِّنٌ** വ്യക്തമായ

ആകാശത്ത് കയറിച്ചെന്ന് അവിടെ നടക്കുന്ന ഉപരിലോകവാർത്തകൾ കേട്ട് മനസ്സിലാക്കിപ്പോരുവാനുള്ള വല്ല കോണിയും- അഥവാ മാർഗവും- അവർക്കുണ്ടെന്നും, അതുവഴി നബി ﷺ പറയുന്നത് കളവാണെന്ന് തെളിയിക്കുന്ന അധികൃതമായ രേഖ അവരുടെ പക്കലുണ്ടെന്നും അവർ വാദിക്കുന്നുണ്ടോ? ഉണ്ടെങ്കിൽ ആ രേഖയൊന്ന് കാണട്ടെ എന്ന് സാരം. മനുഷ്യനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ആകാശത്തേക്ക് കോണിവെച്ചോ മറ്റോ കയറിച്ചെല്ലുവാൻ സാധ്യമല്ലെന്ന് വ്യക്തമാണ്. ജിന് വർഗത്തെക്കുറിച്ച് പറയുകയാണെങ്കിൽ, നബി ﷺ യുടെ ആഗമനത്തോടുകൂടി അവർക്കും ആകാശത്തേക്കുള്ള പ്രവേശനം മുടക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. എനി, മനുഷ്യർക്കോ ജിന്നുകൾക്കോ ഏതെങ്കിലും വിധേന ആകാശത്തേക്ക് കയറിപ്പോകാമെന്ന് സങ്കൽപ്പിച്ചാൽ പോലും ഈ സത്യനിഷേധികളുടെ വാദം ശരിവെക്കുന്ന തെളിവ് അവർക്ക് എവിടെനിന്ന് കിട്ടുവാനാണ്?!

മുൻകാലത്ത് പിശാചുക്കൾ ആകാശത്തേക്ക് കയറിച്ചെന്ന് മലക്കുകളിൽ നിന്ന് ചില വാർത്തകൾ കട്ടുകേട്ടിരുന്നുവെന്നും, നബി ﷺ യുടെ പ്രവാചകത്വത്തോടുകൂടി അത് നിശ്ശേഷം മുടക്കപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണെന്നുമുള്ള യാഥാർത്ഥ്യത്തെ നിഷേധിക്കുകയും, അതിനെപ്പറ്റി കൂർആൻ ഒന്നിലധികം സ്ഥലത്ത് വ്യക്തമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിന് ദുർവ്യാഖ്യാനങ്ങൾ നൽകി തൃപ്തി അടയുകയും ചെയ്യുന്നവർ ഈ ആയത്ത് അവർക്കൊരു തെളിവായി ചൂണ്ടിക്കാട്ടാറുണ്ട്. ഇത് അവർക്ക് തെളിവാകുന്നില്ലെന്ന് മേൽ വിവരിച്ചതിൽനിന്ന് മനസ്സിലാക്കാം. ഈ വിഷയകമായി സു: ഹിജ്റന് ശേഷമുള്ള വ്യാഖ്യാനക്കുറിപ്പിൽ നാം വേണ്ടത്ര വിവരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് ഇവിടെ കൂടുതലൊന്നും പറയേണ്ടുന്ന ആവശ്യമില്ല.

﴿39﴾ **അതല്ല, അവൻ [അല്ലാഹുവിന്] പെൺമക്കളും, നിങ്ങൾക്ക് ആൺമക്കളുമാണോ ഉള്ളത്?!**

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبُنُونَ

﴿39﴾ **وَلَكُمْ** അതല്ല അവനാണോ, അവനുണ്ടോ **الْبَنَاتُ** പെൺമക്കൾ **وَلَكُمْ** നിങ്ങൾക്ക്, നിങ്ങൾക്കോ **الْبُنُونَ** ആൺമക്കളും

മലക്കുകൾ അല്ലാഹുവിന്റെ പെൺമക്കളാണെന്ന് പറയുകയും, അതേസമയത്ത് തങ്ങൾക്ക് പെൺമക്കളുണ്ടാകുന്നപക്ഷം ക്ഷുഭിതരാകുകയും അവരെ കൊന്നു കളയുവാൻപോലും ധൃഷ്ടരാകുകയും ചെയ്യുന്ന മുശ്രിക്കുകളെ ഉന്നം വെച്ചു കൊണ്ടുള്ളതാണ് ഈ ചോദ്യം

(40) അതല്ല, (നബിയേ) അവരോട് നീ വല്ല പ്രതിഫലവും ചോദിച്ചിട്ട് (അത്മൂലം) അവർ കടബാധ്യതയാൽ ഭാരപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവരാണോ?

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَّغْرَمٍ

مُتَّقِلُونَ ﴿٤٠﴾

(41) അതല്ല നീ അവരോട് ചോദിക്കുന്നുവോ **أَجْرًا** വല്ല പ്രതിഫലവും **فَهُمْ** എന്നിട്ട് (അതിനാൽ) അവർ **مِنْ مَّغْرَمٍ** കടബാധ്യതയിൽ **مُتَّقِلُونَ** ഭാരപ്പെട്ടവരാകുന്നു(വോ)

നബി ﷺ പ്രബോധനം ചെയ്യുന്ന തത്വങ്ങളെല്ലാം സ്പഷ്ടമായ യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളായിരുന്നിട്ടും അവർ നബി ﷺയെ പിൻപറ്റാതിരിക്കുന്നത് കാണുമ്പോൾ, ഒരു പക്ഷേ ആ പ്രബോധനത്തിന്റെ പേരിൽ നബി ﷺ അവരോട് വമ്പിച്ച വല്ല പ്രതിഫലവും ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ടെന്നും, അങ്ങനെ അവർക്ക് താങ്ങാനാവാത്ത സാമ്പത്തിക ബാധ്യത ഏൽക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ടെന്നും, അതുകൊണ്ടാണവർ നബി ﷺയെ പിൻപറ്റാൻ വൈമനസ്യം കാണിക്കുന്നതെന്നും തോന്നിപ്പോകും! അങ്ങനെ വല്ലതും ഉണ്ടോ എന്നാണ് ചോദ്യം. അഥവാ അത്രക്കും ശോചനീയമാണവരുടെ നില എന്ന് താല്പര്യം.

(41) അതല്ല, അദ്വൈതജ്ഞാനം അവരുടെ അടുക്കൽ ഉണ്ടായിട്ട് അവർ (അത്) എഴുതുന്നുവോ?! [അതനുസരിച്ചാണോ അവരുടെ ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ?!]

أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ

﴿٤١﴾

(42) അതല്ല, അവർ വല്ല തന്ത്രവും (നടത്തുവാൻ) ഉദ്ദേശിക്കുന്നുവോ?! എന്നാൽ, (ആ) അവിശ്വസിച്ചിട്ടുള്ളവർ തന്നെയാണ് തന്ത്രത്തിലകപ്പെടുന്നവർ.

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ

الْمَكِيدُونَ ﴿٤٢﴾

﴿41﴾ അതല്ല അവരുടെ പക്കലുണ്ടോ **أَلْغَيْبِ** അദൃശ്യജ്ഞാനം, (മറഞ്ഞവിവരം) **فَهُمْ** എന്നിട്ടവർ **يَكْتُبُونَ** എഴുതുക(യാണോ), എഴുതുന്നു(വോ) ﴿42﴾ അതല്ല അവർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുവോ **إِدَّاءٍ** വല്ല തന്ത്രവും, ഉപായവും, ചതിയും **فَالَّذِينَ كَفَرُوا** എന്നാൽ അവിശ്വസിച്ചിട്ടുള്ളവർ **هُم** അവർ തന്നെയാണ് **أَلْمَكِيدُونَ** തന്ത്രത്തിലകപ്പെടുന്നവർ (തന്ത്രം പിണയുന്നവർ)

ഏതെങ്കിലും കൃത്യകൃതിയും, കുതന്ത്രവും ഉപയോഗിച്ച് സത്യപ്രബോധനം തടസ്സപ്പെടുത്തിക്കളയാമെന്ന് അവർക്ക് ഭാവമുണ്ടെങ്കിൽ, അതിനവർ മിനക്കെടേണ്ടോ അതവർക്ക് തന്നെയാണ് ആപത്തായിത്തീരുക എന്ന് താൽപര്യം. ഉദാഹരണമായി; ഹിജ്റയുടെ മുമ്പ് അവതരിച്ചതാണ് ഈ അദ്ധ്യായം. നബി ﷺ ഹിജ്റ പുറപ്പെട്ട ആ രാത്രി നബി ﷺ യെ കൊലപ്പെടുത്തുവാൻ അവർ ഗൂഢമായി പരിപാടിയിട്ടു വീടുവളഞ്ഞതും, തിരുമേനി അല്ലാഹുവിന്റെ കാവൽകൊണ്ട് രക്ഷപ്പെട്ടതും പ്രസിദ്ധമാണ്. രണ്ടുവർഷം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും ആ വമ്പൻമാരെല്ലാം ബദ്രിൽവെച്ച് അത്ഭുതകരമാംവണ്ണം കൊല്ലപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

﴿43﴾ അതല്ല, അവർക്കുണ്ടോ അല്ലാഹു അല്ലാത്ത വല്ല ആരാധനയും [ദൈവവും]?! (ഇല്ല-) അവർ പങ്കുചേർക്കുന്നതിൽനിന്ന് അല്ലാഹു മഹാപരിശുദ്ധൻ!

أَمْ هُمْ إِلَهُ غَيْرُ اللَّهِ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ
 عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿43﴾

﴿43﴾ അതല്ല അവർക്കുണ്ടോ **إِلَهُ** വല്ല ദൈവവും **غَيْرُ اللَّهِ** അല്ലാഹു അല്ലാത്ത **سُبْحَانَ اللَّهِ** അല്ലാഹു മഹാ പരിശുദ്ധൻ **عَمَّا يُشْرِكُونَ** അവർ പങ്ക് ചേർക്കുന്നതിൽനിന്ന്

ആ മുശ്ശരിക്കളുടെ ഹൃദയങ്ങൾ എന്ത്മാത്രം ദുഷിച്ചുപോയിട്ടുണ്ടെന്ന് അല്ലാഹു ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു:-

﴿44﴾ ആകാശത്തുനിന്ന് ഒരു കഷ്ണം വിഴുന്നതായി അവർ (നേരിൽ) കാണുന്നതായാലും അവർ പറയും; തട്ടിയിടപ്പെട്ട മേലമാണ് എന്ന്!

وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا
 يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ﴿44﴾

﴿44﴾ അവർ കാണുന്നതായാലും, കണ്ടാൽ كَسَفًا ഒരു കഷ്ണം, വല്ല കഷ്ണവും مِنْ السَّيِّئَاتِ ആകാശത്തുനിന്ന് سَاقَطًا വീഴുന്നതായി, വീണതായി يَقُولُوا അവർ പറയും سَحَابٌ مَّوْءِدٌ, മേഘമാണ് مَرْكُومٌ അട്ടിയാക്കപ്പെട്ട

എന്നിരിക്കെ അവരെങ്ങിനെ സന്മാർഗം പ്രാപിക്കും?! അതെ, അവർ സത്യത്തിലേക്ക് മടങ്ങുമെന്നുള്ള പ്രതീക്ഷക്ക് പഴുതില്ലാത്തവണ്ണം അവരുടെ ഹൃദയങ്ങൾ കടുത്തുപോയിരിക്കുന്നു!

﴿45﴾ ആകയാൽ, (നബിയേ) അവർ ബോധംകെട്ട് (അഥവാ മരണമടഞ്ഞു) പോകുന്ന ആ ദിവസവുമായി അവർ കണ്ടുമുട്ടുന്നതുവരേക്കും അവരെ വിട്ടേക്കുക.

فَذَرَهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي

فِيهِ يُصْعَقُونَ ﴿٤٥﴾

﴿46﴾ അതായത്, അവരുടെ തന്ത്രം ഒട്ടുംതന്നെ അവർക്ക് ഉപകരിക്കാത്ത, അവർ സഹായിക്കപ്പെടുന്നതുമല്ലാത്ത (ആ) ദിവസം!

يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا

وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٤٦﴾

﴿47﴾ അക്രമം പ്രവർത്തിച്ചവർക്ക് നിശ്ചയമായും അത് കൂടാതെ (വേറെ)യും ശിക്ഷയുണ്ട്. എങ്കിലും, അവരിൽ അധികമായും അറിയുന്നില്ല.

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ

ذَلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

﴿٤٧﴾

﴿45﴾ ആകയാൽ അവരെവിട്ടേക്കുക حَتَّىٰ يُلَاقُوا അവർ കണ്ടുമുട്ടുന്നതുവരെ الَّذِي يَوْمَهُمُ അവരുടെ യാതൊരു ദിവസം فِيهِ يُصْعَقُونَ അതിൽ അവർക്ക് സ്തംഭനം ബാധിക്കും, അവർ ബോധം കെടുത്തപ്പെടും, മരവിക്കും ﴿46﴾ അവർക്ക് لَا يُغْنِي عَنْهُمْ അവരുടെ തന്ത്രം شَيْئًا ഒട്ടും, യാതൊന്നും وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ അവർ സഹായിക്കപ്പെടുന്നതുമല്ല ﴿47﴾ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا നിശ്ചയമായും യാതൊരുവർക്കുണ്ട് عَذَابًا ശിക്ഷ അക്രമം ചെയ്ത ذُونَ ذَلِكَ അത് കൂടാതെ أَكْثَرَهُمْ എങ്കിലും അവരിൽ അധികവും لَا يَعْلَمُونَ അവർ അറിയുന്നില്ല

ബോധം കെട്ടു -അഥവാ മരണപ്പെട്ടു- മരവിച്ചുപോകുന്ന ദിവസം എന്ന് പറഞ്ഞത് കിയാമത്തുനാളിനെ ഉദ്ദേശിച്ചും അത് കൂടാതെയും ശിക്ഷയുണ്ട് എന്ന് പറഞ്ഞത് ഇഹത്തിൽവെച്ച് അവർക്ക് അനുഭവപ്പെടുന്ന ശിക്ഷകളെ ഉദ്ദേശിച്ചുമാണ് എന്നത്രെ മനസ്സിലാകുന്നത്: ആദ്യത്തേത് ബദറിൽ അവർക്ക് ബാധിച്ച ശിക്ഷയെയും, രണ്ടാമത്തേത് അതിനുമുമ്പായി അവർക്ക് ബാധിച്ചിരുന്ന -ഏഴു കൊല്ലത്തോളം നീണ്ടുനിന്ന- ക്ഷാമം പോലെയുള്ളതിനെയും ഉദ്ദേശിച്ചാണെന്നും, അതല്ല ആദ്യത്തേത് ഐഹിക ശിക്ഷയെയും, രണ്ടാമത്തേത് പരലോക ശിക്ഷയെയാണു് കുറിക്കുന്നതെന്നും ഇവിടെ അഭിപ്രായങ്ങളുണ്ട്. **اللَّهُ اعْلَمُ**. ഏതായാലും, ഇഹത്തിലും പരത്തിലും അവർക്ക് ശിക്ഷയുണ്ടെന്ന കാര്യം തീർച്ചതന്നെ. **ذُنُودٌ** എന്ന വാക്കിന് അത് കൂടാതെ എന്നും, അതിന് താഴെ എന്നും, അതിനപ്പുറം എന്നുമൊക്കെ അർത്ഥം വരാവുന്നതാകുന്നു.

(48) (നബിയേ) നിന്റെ രക്ഷിതാവിന്റെ വിധിക്ക് നീ ക്ഷമിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യുക. നിശ്ചയമായും, നീ നമ്മുടെ ദൃഷ്ടിയിലാകുന്നു. [നിന്നെ നാം കാത്തുരക്ഷിക്കും.] നീ എഴുന്നേൽക്കുന്ന സമയത്ത് നിന്റെ രക്ഷിതാവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് തസ്ബീഹ് [സ്തോത്രകീർത്തനം] നടത്തുകയും ചെയ്യുക.

وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

(49) രാത്രിയിൽനിന്നുംതന്നെ (കുറച്ചു സമയം) അവൻ തസ്ബീഹ് നടത്തുക; നക്ഷത്രങ്ങൾ പിന്നോക്കം വെക്കുമ്പോഴും (നടത്തണം).

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَرَ النُّجُومِ

(48) **وَأَصْبِرْ** ക്ഷമിക്കുകയും ചെയ്യുക **لِحُكْمِ رَبِّكَ** നിന്റെ രബ്ബിന്റെ വിധിക്ക് **فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا** എന്നാൽ നിശ്ചയമായും നീ **بِأَعْيُنِنَا** നമ്മുടെ കണ്ണിലാണ് (ദൃഷ്ടിയിലാണ്) **وَسَبِّحْ** തസ്ബീഹ് നടത്തുകയും ചെയ്യുക **حِينَ تَقُومُ** നിന്റെ രബ്ബിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് നീ എഴുന്നേൽക്കുമ്പോൾ **(49)** **وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ** നീ രാത്രിയിൽനിന്നും അവൻ തസ്ബീഹ് ചെയ്യുക **وَإِدْبَرَ** പിന്നോക്കം പോക്കിലും (പിന്നോക്കം വെക്കുമ്പോഴും) **النُّجُومِ** നക്ഷത്രങ്ങളുടെ

ശത്രുക്കളുടെ നാശം വിദൂരമല്ല. അവരുടെ കാര്യത്തിൽ അല്ലാഹു വിധി നട

ത്തിക്കൊള്ളും, തൽക്കാലം അവരുടെ ഉപദ്രവങ്ങളിൽ ക്ഷമ കൈകൊള്ളുക എന്നൊക്കെ നബി ﷺ യെ ഉപദേശിക്കുകയും, തിരുമേനിക്ക് അല്ലാഹുവിന്റെ പ്രത്യേക കാവലും സംരക്ഷണവും ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്ന് ഉണർത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. അവസാനമായി അല്ലാഹുവിനെ സ്തുതിച്ചുകൊണ്ട് തസ്ബീഹ് നടത്തുവാനും ഉപദേശിക്കുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ മഹത്വത്തെയും, പരിശുദ്ധതയെയും വാഴ്ത്തുക, അവന് സ്ത്രോത്രകീർത്തനങ്ങൾ നടത്തുക എന്നൊക്കെയാണ് തസ്ബീഹിന്റെ അർത്ഥം. ഇമാംറാഗിബ് (റ) ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയതുപോലെ, മനസാ വാചാ കർമണാ ഉണ്ടാകുന്ന എല്ലാ ആരാധനകൾക്കും പൊതുവായും, നമസ്കാരത്തിന് പ്രത്യേകമായും തസ്ബീഹ് എന്ന് പറയപ്പെടാറുണ്ട്. ദിക്റും തസ്ബീഹും അല്ലെങ്കിൽ തസ്ബീഹും തക്ബീറും എന്നൊക്കെ പറയുമ്പോൾ നാവുകൊണ്ടുള്ള സ്ത്രോത്രകീർത്തനങ്ങളായിരിക്കും മിക്കവാറും അതുകൊണ്ടുദ്ദേശ്യം. അല്ലാഹുവിന്റെ സ്തുതികീർത്തനങ്ങൾ ഏതവസരത്തിലായിരുന്നാലും, അത് മഹത്തായ പുണ്യകർമ്മംതന്നെ. എങ്കിലും, ചില സമയങ്ങൾ പ്രത്യേകം പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നവയാണ്താനും. ഈ സമയങ്ങളെപ്പറ്റി കൂർആനിൽ പല സ്ഥലത്തും പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. (സൂ: റൂം: 17, 18 മുതലായവ നോക്കുക.)

മൂന്ന് സമയങ്ങളാണ് ഈ വചനത്തിൽ എടുത്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ഒന്നാമത്തേത് حِينَ تَقُومُوا (എഴുന്നേൽക്കുന്നസമയത്ത്) എന്നത്രെ. ഈ സമയംകൊണ്ടുദ്ദേശ്യം ഏതാണെന്ന വിഷയത്തിൽ വ്യാഖ്യാതാക്കൾക്കിടയിൽ വ്യത്യസ്തമായ അഭിപ്രായങ്ങൾ കാണാം. അവയിൽ പ്രസക്തമായത് മൂന്നഭിപ്രായങ്ങളാകുന്നു. 1) ഉറക്കത്തിൽനിന്ന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോൾ എന്നും, 2) നമസ്കാരത്തിന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോൾ, അഥവാ നമസ്കാരത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ എന്നും, 3) ഇരുന്നിടത്തുനിന്ന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോൾ എന്നും. നബിചര്യകൾ പരിശോധിക്കുമ്പോൾ ഈ മൂന്നവസരങ്ങളിലും ഒരുപ്രകാരത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിൽ അല്ലാഹുവിന്റെ സ്തുതികീർത്തനങ്ങൾക്ക് പ്രാധാന്യം നൽകപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതായി കാണാവുന്നതാകുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇവയിൽ ഒന്നുമാത്രം സ്വീകരിച്ചു മറ്റുള്ളവ തള്ളിക്കളയേണ്ടുന്ന ആവശ്യം നേരിടുന്നില്ല. ആയത്തിലാകട്ടെ, ഒരു പ്രത്യേക സൂചന കാണപ്പെടുന്നുമില്ല. എങ്കിലും ഒന്നിന് മുൻഗണന നൽകുന്നപക്ഷം, ഇരുന്നിടത്തുനിന്ന് എഴുന്നേൽക്കുമ്പോൾ എന്ന അഭിപ്രായത്തിനായിരിക്കും നല്ലതെന്നാണ് മനസ്സിലാകുന്നത്. കാരണം, പ്രായോഗികമായി നോക്കുമ്പോൾ മറ്റു രണ്ടഭിപ്രായങ്ങളും അതിന്റെ വ്യാപ്തിയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നതായിരിക്കുമല്ലോ. وَاللَّهُ اعْلَمُ രണ്ടാമത്തേത്: രാത്രിയിൽനിന്നും അൽപസമയം (من الليل) ആകുന്നു. രാത്രിയിൽ നമസ്കാരം, ദുആ മുതലായവക്ക് പ്രേരിപ്പിക്കുന്ന ധാരാളം കൂർആൻ വചനങ്ങളും, നബി വചനങ്ങളും കാണാവുന്നതാണ്. മൂന്നാമത്തേത്: നക്ഷത്രങ്ങൾ പിന്നോക്കം വെക്കുന്ന സമയം (إِذَا الْبُحُورُ) ആകുന്നു. പ്രഭാതം പ്രത്യക്ഷപ്പെടുവാൻ തുടങ്ങുന്നതോടെ നക്ഷത്രങ്ങൾ അസ്തമിച്ചുതുടങ്ങുമല്ലോ. ഈ സമയമാണ് ഇതുകൊണ്ട് വിവക്ഷ. മേൽപറഞ്ഞ ഓരോ അവസരത്തിന്റെയും പ്രാധാന്യം

നബിചര്യയിൽ പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് കാണിക്കുന്ന ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണുക:-

1. നമസ്കാരത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ (തക്ബീറിനുശേഷം) നബി ﷺ ഇപ്രകാരം പറയാറുണ്ടായിരുന്നതായി ഇമാം അഹ്മദ് (റ) മുസ്ലിം (റ) മുതലായവർ ഉദ്ധരിക്കുന്നു: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ أَسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ - أَحْمَدُ وَغَيْرِهِمْ (സാരം: അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ പരിശുദ്ധിയെ ഞാൻ വാഴ്ത്തുകയും നിന്നെ സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. നിന്റെ നാമം വളരെ മേന്മയേറിയതാണ്. നിന്റെ മഹത്വം വളരെ ഉന്നതമാണ്. നീയല്ലാതെ ആരാധ്യനേയില്ല.)

2. നബി ﷺ അവിടുത്തെ ജീവിതത്തിന്റെ അവസാനകാലങ്ങളിൽ ഇരുന്നിടത്തു നിന്ന് എഴുന്നേറ്റു പോകുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിരുന്നു: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ - ابوداؤد والنسائي والحاكم (സാരം: അല്ലാഹുവേ, നിന്റെ പരിശുദ്ധിയെ വാഴ്ത്തുകയും നിന്നെ സ്തുതിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. നീ അല്ലാതെ ഇലാഹില്ലെന്ന് ഞാൻ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. നിന്നോട് ഞാൻ പാപമോചനം തേടുകയും, നിന്റെ അടുക്കലേക്ക് ഞാൻ പശ്ചാത്തപിച്ചു മടങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു. (അ; ദാ; ഹാ.)

3. ആയിശഃ (റ) പറയുന്നു: പ്രഭാതത്തിലെ രണ്ട് റക്അത്തിനെ (സുബ്ഹ് നമസ്കാരത്തിന്റെ മുമ്പുള്ള സുന്നത്ത് നമസ്കാരത്തെ) കുറിച്ച് നബി തിരുമേനി ﷺ സൂക്ഷ്മത കാണിക്കുന്ന അത്രയധികം സൂക്ഷ്മത മറ്റൊരു ഐച്ഛിക (സുന്നത്ത്) നമസ്കാരത്തെ കുറിച്ചും അവിടുന്ന് കാണിക്കാറുണ്ടായിരുന്നില്ല. (ബു; മു.)

4. നബി ﷺ അരുളിച്ചെയ്യുന്നു: ഹേ, മനുഷ്യരേ, നിങ്ങൾ സലാം പ്രചരിപ്പിക്കുവിൻ, ഭക്ഷണദാനം ചെയ്യുവിൻ, മനുഷ്യർ ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ (രാത്രി) നമസ്കരിക്കുവിൻ, എന്നാൽ നിങ്ങൾക്ക് സമാധാനത്തോടെ സ്വർഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കാം. (തി.)

5. ആഇശഃ (റ) പറയുന്നു: നബി ﷺ രാത്രിയുടെ ആദ്യത്തിൽ ഉറങ്ങുകയും അതിന്റെ അവസാനത്തിൽ നമസ്കാരത്തിന് നിൽക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. (ബു; മു.)

6. ഒരു ജനത ഒരു സദസ്സിൽ ഇരുന്നിട്ട് അതിൽവെച്ച് തീരെ അല്ലാഹുവിന്റെ ദീക്ർ (സ്മരണ) നടക്കാതെ അതിൽനിന്ന് എഴുന്നേറ്റു പോകുന്നപക്ഷം ആ സദസ്സ് അവർക്ക് ദോഷകരവും നഷ്ടകരവുമായിട്ടല്ലാതെ വരികയില്ല എന്ന് അബൂദാവൂദും തിർമദിയും (റ) ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഒരു ഹദീഥിൽ വന്നിരിക്കുന്നു.

سبحانك اللهم ربنا ولك الحمد ولك المنة والفضل